

Październik, Nr 10/2022 (239)

Informator parafialny

Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
w Słupsku

Wielkie i dziwne są dzieła twoje, Panie, Boże Wszecmogący; sprawiedliwe są drogi twoje, Królu narodów.

Obj 15,3

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Słupsku

ul. Krzywa 1, 76-200 Słupsk

Kontakt: slupsk@luteranie.pl

tel.: 00 48 (0) 59 842 25 77

Nr konta: PL **25160014621816836860000001**

KOD SWIFT: PPABPLPK

Duchowny:

Proboszcz: ks. Wojciech Froehlich

e-mail: wojciech.froehlich@luteranie.pl

tel. 00 48 59 842 25 77, kom. 605 556 749

Adresy kościołów i kaplic:

Kościół Świętego Krzyża: Słupsk ul. Słowackiego 40

Kaplica w Lęborku: Lębork, ul. Wojska Polskiego 47

Kaplica Gardna Wielka: Gardna Wielka, ul. Pomorska 2

Strony internetowe:

www.slupsk.luteranie.pl • www.luteranie.pl

Korekta: Anna Froehlich

Słowo duszpasterza

*Wielkie i dziwne są dzieła twoje,
Panie, Boże Wszechmogący; spr-
awiedliwe są drogi twoje, Królu na-
rodów.*

Obj 15,3

Drodzy Czytelnicy!

Październik to miesiąc rozpoczynający się i kończący ważnymi świętami. W Dziękczynne Święto Żniw, które „otwiera” pierwszy w pełni jesienny miesiąc roku, oddajemy Bogu chwałę za wszystko, czym nas codziennie obdarowuje, za powszedni chleb, za dom i bliskich, za Jego błogosławieństwo, które jest życiową motywacją każdego wierzącego człowieka. Ostatni dzień miesiąca to pamiątka Reformacji - wydarzenia w historii chrześcijaństwa, które zmieniło kościół na zawsze. To także święto wdzięczności za odwagę i determinację reformatów Kościoła, dzięki którym

ks. Wojciech Froehlich

*Proboszcz parafii
w Słupsku*

Ewangelia Jezusa Chrystusa zaczęła ponownie trafiać do ludzkich serc. Październik to zatem miesiąc wdzięczności, jaką żyjemy wobec naszego Stwórcy i Odkupiciela.

To także początek roku akademickiego. Pamiętajmy zatem w naszych codziennych modlitwach o studentach i nauczycielach akademickich oraz wszystkich ludziach nauki, którzy czynią nasz świat bardziej zrozumiałym. Niech dobry Bóg wszystkich nas błogosławi i dodaje sił do działania i mądrości w głoszeniu Jego Ewangelii. Amen.

Z modlitwą
Wasz Duszpasterz

Przepraszam, proszę, dziękuję!

ks. Wojciech Froehlich
Proboszcz Parafii w Słupsku

Tak zaś, kto skąpo sieje, skąpo też będzie zbierał, a kto hojnie sieje, hojnie też będzie zbierał. Każdy niech tak postąpi jak w sercu zdecydował, bez żalu i nie pod przymusem, radosnego dawcę bowiem miłuje Bóg. Bóg natomiast ma moc dawać wam obficie wszelką łaskę, abyście, mając zawsze wszystkiego pod dostatkiem, obfitowali we wszelkie dobre dzieła, jak jest napisane: Rozrzucił, dał ubogim, Jego sprawiedliwość trwa na wieki. Ten zaś, który dostarcza nasienie siewcy dostarczy i chleba na pokarm, i wasze ziarno rozmnoży, i zwiększy plon waszej sprawiedliwości. We wszystkim ubogaceni bądźcie pełni wszelkiej hojności, która sprawia, że z naszego powodu dziękuje się Bogu.

II Kor 9, 6-11

Umiłowani w Chrystusie!

W podręcznikach do lekcji religii do klasy pierwszej jest lekcja, w której dzieci uczą się trzech ważnych słów. Proszę, dziękuję i przepraszam. To nic odkrywczego i nie powinno nikogo dziwić, może raczej zaskakiwać to, że na tak podstawowe słowa i zachowania trzeba wskazywać dzieciom i uświadamiać im na lekcjach, jak ważne są w codziennym życiu. Przecież te elementarne zasady mówienia dziękuję, przepraszam i proszę, dzieci powinny mieć wpajane od samego początku. Niestety, życie pokazuje nam niejednokrotnie brutalną prawdę o tym, że te sło-

wa, które są kluczem do dobrych międzyludzkich relacji wielu ludziom i to nie tylko dzieciom są obce, albo ich wypowiedanie przychodzi z wysiłkiem. Bywa, że dopiero jakaś trudna, może nawet tragiczna sytuacja w życiu powoduje uwolnienie tych często nieużywanych słów i człowiek zaczyna dostrzegać ich moc i wartość. Podobnie jest w relacji człowieka z Bogiem. Także ta duchowa rzeczywistość wymaga od nas używania słów kluczy dla właściwej relacji z Bogiem. Te słowa brzmią tak samo i powinny mieć zastosowanie w naszej codziennej relacji z Bogiem.

Nasze **przepraszam** to nasza codzienna spowiedź. Wyznawanie grzechów, przyznawanie się do własnych słabości, to także dążenie do poprawy życia, do zmiany. Nasze przepraszam to także pokorne przyjmowanie ofiary Chrystusa, który w naszym imieniu powiedział Ojcu w niebie: *przepraszam za tych wszystkich ludzi, których pokochałeś, a którzy Cię zawiedli próbując stać się równymi Tobie*. Bóg przyjął

przepraszamy Jezusa, co nie oznacza, że nie mamy Boga już za co przepraszać. Skłonność do zła, do grzechu jest nieodłączną towarzyszką życia każdego człowieka, a tym, który może nam obficie dać łaskę przebaczenia jest jedynie Bóg.

Kolejnym słowem w tym podstawowym katalogu słów jest **proszę**. Prosić można zawsze, choć z obserwacji można odnieść wrażenie, że wielu ludzi uważa, że wszystko im się należy i nikogo

nie muszą o nic prosić. Takie rozszczeniowe przypadki zdarzają się także w kościele, który bywa, że jest traktowany jako źródło łatwego pozyskiwania środków. Wielu ludzi wychodzi z założenia, że kościół musi dawać. Oczywiście, że

częścią misji kościoła jest diakonia, która ma wpisane pomaganie innym w zakres swojego działania. Zadaniem diakonii jest wsłuchiwać się w wyartykułowane prośby tych, którzy potrzebują wsparcia ze strony wspólnoty. Bycie we wspólnocie polega na umiejętności dzielenia się ze sobą także w sferze materialnej. W każdej wspólnocie są ludzie, którzy potrzebują, ale także ci, którzy na tę pomoc mogą realnie i konkretnie odpowiedzieć. Czy proszenie o coś jest upokarzające? Na pewno nie jest to komfortowa sytuacja, bo człowiek wówczas okazuje swoją słabość, że w jakimś zakresie sobie nie radzi. Zadaniem kościoła – wspólnoty jest okazać wsparcie i pomoc a nie oceniać, nie krytykować. Pamiętajmy, że Bóg jest otwarty na nasze prośby, na nasze potrzeby. On wysłuchuje człowieka, kiedy ten przychodzi do niego z prośbą i pomocą, może nie zawsze spektakularnie dokonując cudów, tak jak w czasach biblijnych, ale działa przez ludzi, którzy stają się narzędziami Jego woli. On wybiera nas i posyła, abyśmy wsłuchiwali się w potrzeby naszych bliźnich i reagowali nie pozostając obojętnymi. Trzecie słowo w katalogu to oczywiście **dziękuję**. Ono w szczególny sposób wpisuje się też w cha-

rakter dzisiejszej niedzieli – Dziękczynnego Święta Żniw. Myślę, że mamy liczne powody do bycia wdzięcznymi. Nawet jeśli utyskujemy na wiele rzeczy, które nie są takie jakie byśmy chcieli, żeby były. Drodzy nie wiem jak wam się wydaje, ale ja sądzę, że jeśli dzień rozpoczynam ze słowem wdzięczności na ustach i w sercu, to zdecydowanie łatwiej i sensowniej taki dzień przeżywam. Dostrzegam w nim bardziej to co pozytywne, co dobre, to jak wieloma rzeczami jestem obdarowany, nawet jeśli nie mam wszystkiego, co chciałbym mieć. Wdzięczność jest czymś, co nadaje sens życiu. Dlatego tak duży nacisk kładziemy w kościele na okazywanie wdzięczności oczywiście tej elementarnej międzyludzkiej, ale przede wszystkim tej, która należy się Bogu za stworzenie, za piękno świata za to, że się o nas troszczy, za to że jesteśmy w Jego oczach wartościowi. Kiedy myślę o wdzięczności i o tym jak nieraz trudno nam ją okazywać to przed oczyma stają mi obrazy pełnych entuzjazmu i wdzięczności wspólnot chrześcijan np. w Afryce, w której nie tylko stan posiadania, ale całe życie z naszego europejskiego punktu widzenia nie wydaje się być powodem do wdzięczności. I tak się zastanawiam, że może

to zaburzenie wyrażania wdzięczności spowodowane jest tym, że żyje się nam naprawdę dobrze. Jesteśmy trochę jak rozpieszczone dzieci, które wszystko mają i nigdy nie doznały braku czegokolwiek. Dlatego, każdego dnia po-

winniśmy przypominać sobie te słowa klucze, których uczymy nasze dzieci, bo przecież jak je nauczyć ich używania, jeśli sami nie będziemy w tym względzie dla nich przykładem?

W Dziękczynne Świąto Żniw w przychodzimy do kościoła, aby w

modlitwie i w pieśni dziękować Bogu za wszystko co daje człowiekowi na pokarm, ON bowiem troszczy się o nas i daje nam każdego dnia powody do bycia wdzięcznymi. Może nie zawsze w naszym życiu jest tak, jakbyśmy sobie tego życzyli i jakbyśmy sobie to wyobrażali, ale patrząc na życie przez pryzmat wiary chrześcijańskiej mamy wiele powodów do wypowiedzania słów wdzięczności. O tym bardzo wyraźnie mówi apostoł Paweł, że kto hojnie rozsiewa, ten też obficie zbierze oraz, że Bóg w szczególny sposób traktuje tych, którzy dzielą się z innymi tym, co mają i czynią to z radością. Świąto dziękczynienia za żniwa to nie tylko świąto rolników, hodowców, sadowników, ogrodników, działkowców czy leśników, ale to świąto całego Kościoła Jezusa Chrystusa. Dlatego w kościele dziękujemy Mu za nasz powszedni chleb oraz za chleb Jego Słowa. Mając i jedno, i drugie możemy mówić o równowadze w naszym życiu. Niech zatem dobry Bóg, dając nam codziennie wiele powodów do wdzięczności pozwala przyjmować je z radością i niech daje każdemu z nas także radość z dzielenia się z bliźnimi tym co materialne i tym co niematerialne. Amen.

11 września 2022 roku Zgromadzenie Parafialne wybrało nową Radę Parafialną, Parafialną Komisję Rewizyjną oraz delegatów do Synodu Diecezjalnego.

Rada Parafialna: Komisja Rewizyjna: Synod Diecezjalny:

1. Basiński Mieczysław	1. Basińska Joanna	1. Basińska Joanna
2. Grajczak Dagmara	2. Bukowska Halina	2. Szubert Anna
3. Hofman Anna	3. Brzezińska Lidia	3. Wild Jan
4. Sopolniński Wojciech		
5. Szubert Anna		
6. Wild Jan		

Wybranym do poszczególnych gremiów gratulujemy i życzymy Bożego Błogosławieństwa w służbie.

Nowa Rada Parafialna rozpocznie swoją kadencję w dniu wprowadzenia, **31 października 2022 r.**

KALENDARZ I WYKAZ OFIAR OGÓLNOKOŚCIELNYCH

1. noworoczna na Fundusz Socjalny (sty.): 127,00 zł
2. na Fundusz Stypendialny (luty): 90,00 zł
3. na Diakonię Polską (1. n. pas.): 50,00 zł
4. na Fundusz Bratniej Pomocy im Gustawa Adolfa: 960,00 zł
5. na Domy Opieki (ofiara zniwna paźdz.): 860,00 zł
6. na Fundusz Ewangelizacyjno-Misyjny (paźdz.):
7. Fundusz na Diasporę (list.):
8. Skarbonka Diakonijna: 477,90 zł

Prośby modlitewne

W Informatorze Parafialnym na stałe zagościła rubryka z propozycjami tematów do modlitwy, które dotyczą życia naszych parafii. To wsparcie, którego potrzebują nie tylko duchowni i rady parafialne, ale cała wspólnota parafii, czyli wszyscy jej członkowie - od najmłodszych do najstarszych.

Prośby modlitewne:

- o duchownych Kościoła, o rady parafialne, o wszystkich zaangażowanych w różne działania parafii;
- o rozpoczynający się rok akademicki, studentów i nauczycieli akademickich szczególnie o rozpoczynające się zajęcia na Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej;
- o powołania do studiowania teologii;
- o rodziców, rodziców chrzestnych i nowo ochrzczone w tym miesiącu dzieci;
- o naród ukraiński w trudnym czasie i szybkie zakończenie wojny
- o mądrość dla naszej wspólnoty Kościoła w tym. jak w dzisiejszym świecie, przy użyciu dzisiejszych środków, głosić Ewangelię i żyć nią na co dzień;
- o rządzących w naszych miastach i w naszym kraju, o mądrość dla nich i odpowiedzialne działanie dla dobra wszystkich mieszkańców;
- o to, żeby Biblia była powszechnie czytana i prowadziła do poznania i wyznania Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela i Pana;
- o chrześcijan w wielu krajach świata, którzy doświadczają wrogości i prześladowań za przyznawanie się do wiary;
- o chorych, samotnych, opuszczonych i o wszystkich, którzy przeżywają trudne momenty swojego życia;
- o wszystkie prowadzone przez naszą Parafię inicjatywy duszpasterskie i społeczne.

**EWANGELICKIE POMORZE
MIEJSCA I LUDZIE**

Słupsk i Pomorze Środkowe, to obszar, którego mieszkańcy są przywiązani do przestrzegania prawd biblijnych, ale i otwarci na nowinki religijne. Początki Reformacji na terenie miasta datuje się na 1517 r., kiedy to doszło do poważnego sporu z miejscowym duchowieństwem w sprawach podatkowych. Szerzenie podglądów Lutra zaowocowało przyjęciem luteranizmu przez słupszczan w 1525 r.

Po oficjalnym wprowadzeniu Reformacji Słupsk stał się miejscem pierwszej wizytacji kościelnej kierowanej przez J. Bugenhagena. Tutaj też siedzibę miała jedna z trzech superintendentur generalnych Pomorza.

Wiek XVIII obrodził aktywnością petystów, którzy stworzyli jeden z najaktywniejszych na Pomorzu ośrodków tego ruchu. Istotną rolę w ruchu petystycznym odgrywali duszpasterze z powiatu słupskiego. Jeden z nich P. Schimansky był herrnhutystą.

W XIX w. przychylność mieszkańców wobec nowinek religijnych oraz silne przywiązanie do prawd biblijnych, pozwoliły na działalność na tym terenie postaci znaczących w dziewiętnastowiecznym przebudzeniu religijnym, takich jak filozof F. Schleiermacher, czy kompozytor G. Knak.

W latach trzydziestych i czterdziestych XX w. na terenie Pomorza Środkowego w Kościele ewangelickim ścierały się wpływy faszystów i ich przeciwników. W opozycji wobec biskupów K. Thoma i L. Müllera działało wielu członków Kościoła Wyznającego, w tym m.in. D. Bonhoeffer.

W Informatorze Parafialnym prezentujemy miejsca i osoby ważne dla dziejów pomorskiego ewangelicyzmu.

Kaplica św. Jerzego

Gotycka kaplica św. Jerzego należy do nielicznej grupy centralnych kaplic

Pomorza Środkowego. Datowana na połowę XV wieku (pierwsza wzmianka z 1492 r.). Należała do kompleksu szpitalnego o tej samej nazwie. Ma ośmioboczny rzut wczesnośredniowiecznych domów szpitalnych, w których promieniście ustawiano łóżka, a środek przeznaczano dla dyżurującego personelu i do przeprowadzania operacji. Wewnątrz jest 8 szerekich na 2,5 i głębokich na 2 metry nisz. W XIX i XX wieku nazywano ją kaplicą Świętego Ducha lub kaplicą Urszuli.

W XVI w. wraz ze wszystkimi miejscowymi świątyniami dostosowana została do potrzeb ewangelickich, z powodu problemów finansowych jej stan ulegał pogorszeniu. Odnowienie z fundacji burmistrza J. Hoppego miało miejsce w 1610 r. i wówczas wznowiono odprawianie nabożeństw. W 1681 r. wraz ze swą charakterystycz-

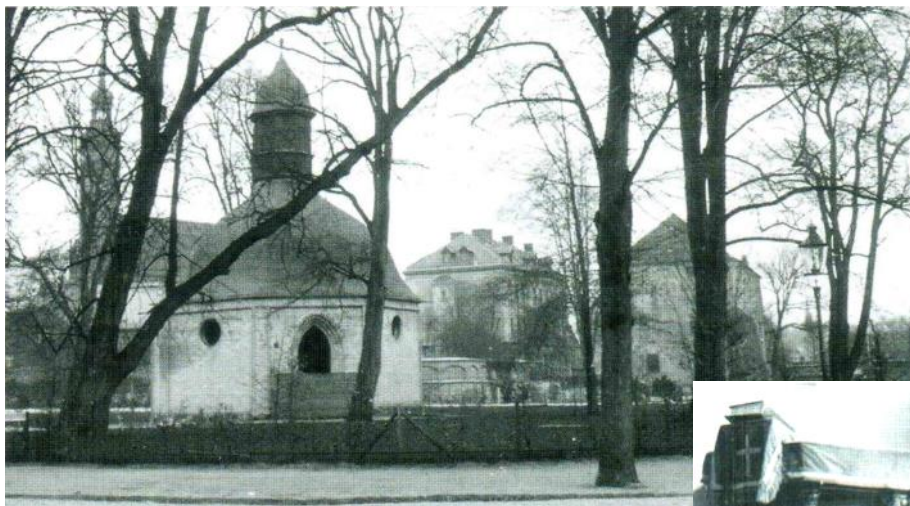

ną drewnianą kopułą spaliła się niemal do murów. W 1689 r. została odbudowana z nową kopułą i wieżyczką w stylu barokowym. W rękach ewangelickich pozostawała do 1945 r.

Szpital przy ul. Tuwima (wówczas Hospitalstrasse / ul. Szpitalna) został zburzony wkrótce po wybudowaniu Szpitala Świętego Ducha przy ul. Kopernika (1901-02). Samą kapliczkę postanowiono oszczędzić i w 1912 r. rozbierając ją cegła po cegle, w nowej formie postawiono na plantach

1945 r. naprawiono w nim wojenne podniszczenia, wybielono ściany i zamknięto. Na krótko w latach 1956-57 użytkowany był przez Kościół Narodowy. W 1960 r. wykonano remont obiektu, dachówkowe pokrycie dachu zastąpiono wówczas gontem.

W latach 80-tych podczas rozbiórki zadaszenia, w kuli zwieńczenia wieżyczki odnaleziono dokument złożony podczas remontu z 1820 r. Była w nim informacja o zastosowanych dachówkach oraz fakt, że w wieżyczce był dzwon, który na początku XX

koło zamku. Budynek nie ma całym regularnego kształtu. Nie wiadomo czy podobnie zdeformowany był pierwotny czy dopiero po odbudowie. W nowym miejscu był wykorzystywany na nabożeństwa dla diakonis ewangelickich, których siedziba mieściła się obok. W 1935 r. funkcjonował jako mauzoleum dla poległych w I Wojnie Światowej. W

w. przekazano do kościoła mariackiego. Ambona trafiła wtedy do kaplicy szpitalnej przy ul. Kopernika.

Od 2000 r. kaplica pełniła funkcję sali wystawowej Klubu Plastyka im. S. Morawskiego, działającego przy Słupskim Ośrodku Kultury. 19 marca 2020 r. świątynię przekazano Słupskiemu Środowisku Tradycji Katolickiej. Została przystosowana do celebracji liturgii w Nadzwyczajnej Formie Rytu Rzymskiego i od tamtej pory odbywają się w niej wyłącznie celebracje w rycie trydenckim.

Kaplica usytuowana jest obecnie we wschodniej części zadrzewionego placu bł. B. Kostkowskiego, wydzielonego w obrębie historycznego przedmurza ulicami: Jagiełły, Zamkową, Jana Pawła II i Dominikańską. Kaplica

gotycka, zaliczana do grupy centralnych kaplic Pomorza Środkowego, wzniesiona na rzucie nieregularnego ośmioboku. Bryła o krępych proporcjach, nakryta kopulastym dachem zwieńczonym latarnią. Fundament kaplicy wykonany z ciosów kamiennych, ściany ceglane z użyciem ceramicznych kształtek, częściowo tynkowane, strop drewniany, dach kryty gontem. Elewacje o ramowej kompozycji, tynkowane pola muru ujęto po bokach ceglanyimi lizenami (na ściętych narożach), od dołu niskim kamiennym cokołem, a od góry pasem fryzu wydzielonego gzymsem. Okna okrągłe, umieszczone w górnej połowie ściany, obwiedzione półwałkiem. Od zach. czterouskokowy, bogato profilowany, ostrołukowy portal. We wnętrzu osiem głębokich arkadowych wnęk sklepionych kolebkowo, w licu masywnych filarów międzywnękowych wyodrębniają się załamane kątowno lizeny z wiązkami służek zakończonych kamiennym wspornikiem. Przez przedwojennych mieszkańców Słupska nazywana była Starym Młynkiem do kawy.

prof. Wojciech Stanisław Kriegseisen

(* 8 V 1955 Słupsk), polski historyk, profesor nauk humanistycznych; syn Zbigniewa (* 30 III 1924 - † 3 III 1993 Słupsk), lekarza chirurga i Haliny, lekarz laryngolog (1 VII 1975 - † 28 II 1992) ordynator oddziału otolaryn-

gologicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Słupsku; 1974 absolwent I LO w Słupsku; studia z historii na Uniwersytecie Warszawskim; 1975-80 rozpracowywany i represjonowany za aktywną działalność w KOR; 9 VII 1985 stopień doktora nauk humanistycznych; 1996 habilitacja w zakresie historii, specjalność: historia nowożytna Polski; 2012 tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych; pełnił funkcję dyrektora Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk; od 1999 praca w Instytucie Historycznym UW jako profesor nadzwyczajny; badacz dziejów Reformacji i ewangelicyzmu w Polsce; członek Komitetu Nauk Historycznych PAN oraz członek korespondent Wydziału II Nauk Historycznych, Społecznych i Filozoficznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego; redaktor naczelny rocznika „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”; 2000-10 redaktor naczelny „Kwartalnika Historycznego”.

dr Jacek Henryk Kriegseisen

(* 19 I 1965 Słupsk - † 15 VII 2021 Gdańsk), historyk sztuki, brat w/wym. Wojciecha, 1984 absolwent I LO w Słupsku, studia prawnicze na UMK w Toruniu, następnie z historii sztuki, doktorat o nowożytnym złotnictwie w Elblągu w Instytucie Historii UG; specjalista w zakresie sztuki nowożytnej Europy Środkowo-Wschodniej, w tym związków sztuki i polityki w gdańskich zamówieniach artystycznych, nowożytnej rzeźby na terenie Prus Królewskich, Prus Książęcych i Pomorza, nowożytnego rzemiosła artystycznego Prus Królewskich, Prus Książęcych i Pomorza, a w szczególności złotnictwa i bursztynnictwa na terenie Słupska; nauczyciel akademicki w Zakładzie Historii Sztuki Nowożytnej w Instytucie Historii Sztuki UG; prezes Oddziału Gdańskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki; wicedyrektor do spraw naukowych Muzeum Narodowego w Gdańsku; członek

słupskiego oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, wydał m.in.: „Słupskie bursztynnictwo. Wyroby słupskiego Cechu Bursztynniczego od XVI do początku XX wieku” (2002) i „Złotnictwo słupskie od początku XVI wieku do 1945 roku” (2005); 2006-15 kustosz Muzeum w Zelowie – Ośrodka Dokumentacji Dziejów Braci Czeskich i Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Polsce; żona Anna.

ks. Benedykt Morgenstern (*

1525 Słupsk - † 11 IV 1599 Królewiec); duchowny i teolog ewangelicki; syn ewangelickiego proboszcza Prabut; studia w Królewcu, duchowny m.in. w Prabutach (1547-52 rektor szkoły), Ławie (1552-53), Skarszewach, Gdańsku (parafia św. Katarzyny), Toruniu, Elblągu, Królewcu (1568-88 proboszcz parafii katedralnej) i Grudziądzu (1588-98); aktywny uczestnik sporów teologiczno-religijnych doby Reformacji; zwalczał z pozycji radykalnego luteranizmu m.in. postanowienia Ugody Sandomierskiej, zawartej między zwolennikami różnych nurtów Reformacji na obszarze Rzeczypospolitej.

bp Ludwig Johan Heinrich Müller

(* 23 VI 1883 Gütersloh, Westfalia - † 31 lipca 1945); niemiecki duchowny i teolog ewangelicki, faszysta, czołowy przywódca ruchu wyznaniowego „niemieckich chrześcijan”; uczęszczał do gimnazjum pietystycznego; studia na uniwersytetach w Halle i Bonn;

inspektor szkolny w Gütersloh; 1905 wikariusz i asystent kaznodziei w Herford i Wanne; 1908 proboszcz w Rödinghausen; w czasie I wojny światowej kapelan marynarki wojennej w Wilhelmshaven; po 1918 wstąpił do

organizacji paramilitarnej Stahlhelm i kontynuował karierę jako kapelan wojskowy; 1926-33 w garnizonie w Królewcu; związany z nazizmem od lat dwudziestych XX w.; 1933-34 kapelan wojskowy powiatu słupskiego; planował „skoordynować” wszystkie 28 odrębnych protestanckich regionalnych organów kościelnych w jeden Kościół Rzeszy, chciał nim rządzić jako wiodący biskup Rzeszy; pierwsza próba zdobycia stanowiska zakończyła się porażką, kiedy (27 V 1933) Niemiecka Konfederacja Kościoła Ewangelickiego i Pruski Związek Kościołów

wyznaczyły Fryderyka von Bodelschwingha; jednak naziści wymusili rezygnację Bodelschwingha; 4 VIII 1933 mianowany biskupem regionalnym Związku Pruskiego, 27 IX 1933 wybrany na biskupa Rzeszy przez narodowy synod w drodze machinacji politycznych; 23 IX 1934 oficjalne wprowadzenie w urząd biskupa Rzeszy; jego działalność doprowadziła do schizmy i powstania konkurencyjnego Kościoła Wyznającego; do końca pozostał oddany nazizmowi, popełnił samobójstwo lub zmarł z powodu nieodpowiedniej opieki medycznej; 1909 ślub z Paulą Reineke (* 1887 - † 1963), mieli syna i córkę.

Andrzej Andreas Stech

(ok. 9 IX 1635 Słupsk - † 12 I 1697 Gdańsk), gdański malarz i rysownik okresu baroku, luteranin; syn malarza Heinricha z Lubeki († 1653 Gdańsk); od 1636 wraz z rodziną przybył do Gdańska; 24 VIII 1660 poślubił Annę Marie, córkę mistrza Adolfa Boya, wdowę po malarzu Auguście Rarnischu; 8 VIII 1683 poślubił Adelgundę, córkę Nikiasza Wulfa; z pierwszego małżeństwa miał pięcioro dzieci (Concordię, Annę Katherine, Annę Marię, Johannes Adolfa i Andreasa Gottfrieda), z drugiego czworo dzieci (Andreas, Jacoba Garbiela, Marię Elisabeth i Adelgundę); 1662 został mistrzem cechowym na podstawie prac: „Powołanie św. Andrzeja” i „Krezus rzucający się w płomień”; 1667 otrzymał gdańskie obywatelstwo; 1673 został ławnikiem; od

1677 pracował dla Jana III Sobieskiego, m.in. niezachowane malowidła sufitowe w Pałacu w Wilanowie; malował obrazy religijne, portrety, martwe natury, sceny alegoryczne i histo-

ryczne; na zamówienie władz Gdańska wykonywał liczne portrety oraz projekty gobelinów do Dworu Artusa; malował obrazy religijne dla miejskich kościołów ewangelickich oraz świątyń katolickich w Gdańsku, Oliwie i Pelplinie; jako portrecista łączył wzorce malarzy niderlandzkich z tradycją portretową stworzoną przez D. Schultza; w sztuce religijnej pozostawał pod wpływem malarstwa flamandzkiego, głównie P.P. Rubensa; europejski sukces odniósł jako ilustrator dzieł naukowych Jana Heweliusza (30 rysunków do „Machinae coelestis”) i przyrodnika Jakuba Brey-

exoticarum plantarum”).

ks. Piotr Suawe (* 1496 - † 16 III 1552 Gjorslev, Dania), duchowny ewangelicki, reformator religijny Słupska i Danii; syn kupca Gregora i Elizabeth zd. von Zitzewitz, brat stryjeczny Bartłomieja Suawe; kształcił się w szkole miejskiej w Trzebiatowie; studia w Lipsku i Wittenberdze, gdzie osobiście poznał Lutra. Wcześniej, towarzyszył Lutrowi w podróży na sejm Rzeszy do Wormacji i przez jakiś czas przebywał u jego boku w Wartburgu; 1522 powrócił do Słupska, gdzie zorganizował wiele spotkań, na których zapoznawał słuchaczy z poglądami Marcina Lutra oraz gdzie studiowano Pismo Święte; audytorium składało się w przeważającej mierze z nauczycieli szkoły miejskiej oraz wąskiego grona mieszczan; nauczyciele utworzyli Studium Biblijne; biskup E. Manteuffel w 1524 nakłonił księcia Jerzego I, aby uwięził kaznodzieję; po uwolnieniu udał się do Greifswaldu, by tam kontynuować studia na uniwersytecie; 1526 osiedlił się w Danii, gdzie opiekował się księciem Janem, synem króla i był rektorem Uniwersytetu w Kopenhadze i dziekanem w Roskilde oraz duńskim dyplomatą; żona Magdalena, córka Valentina von Bonowa z Turowa i Kathariny von Zitzewitz; dzieci: syn Peter oraz dwie córki - Maria i Katharina.

Jan Wild

1. Kaplica przy ul. Tuwima (1909 r.)
2. Ambona po przeniesieniu na ul. Kopernika
3. Dzwon
4. Plan rekonstrukcji (1911 r.)
5. Remont (1936 r.)
6. Kaplica w r. 2000

O tym, co za nami

Rozmowa o stanie UE

15 września w Klubokawiarni Czepelin odbyła się debata społeczna dotycząca orędzia Przewodniczą-

zydentka Słupska Krystyna Dani-lecka – Wojewódzka, kompozytor Leszek Kułakowski oraz ks. Wojciech Froehlich z PEA w Słupsku.

Debatę prowadził Piotr Merecki.

Wizyta biskupa

Z okazjonalną wizytą w naszej Parafii pojawił się ks. bp Marcin Makula, poprzedni proboszcz administrator naszej Parafii a obecnie biskup wojskowy. Wizyta odbyła się

cej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen na temat stanu Unii. W debacie, na zaproszenie Centrum Inicjatyw Obywatelskich Europe Direct, wzięli udział przedstawiciele różnych środowisk z terenu Słupska, w tym pre-

przy okazji spotkań w Ustce w Centrum Marynarki Wojennej. Ksiądz Biskup odwiedził Centrum Diakonii i Dialogu oraz kościół, w którym przez prawie 3 lata wygłaszał kazania. Podczas swojej wizyty Biskup przekazał na ręce proboszcza i kuratora Parafii pozdrowienia i życzenia błogosławieństwa na kolejne lata działań Parafii.

Polsko-Niemieckie spotkania

Weekend 22-25 września obfitował w polsko-niemieckie spotkania, które odbyły się w naszym mieście i naszej Parafii. Już w czwartek 22.09 na Starym Cmentarzu odbyła się modlitwa wspomnieniowa przy grobie śp. Isabel Sellheim, zainicjowana przez uczestników obradującego w tym terminie

„Stolperheimatkreisu”, czyli stowarzyszenia byłych mieszkańców Słupska, a poprowadzona przez

ks. Wojciecha Froehlich. Spotkania te odbywają się cyklicznie co dwa lata a od 2011 r., z inicjatywy Isabel Sellheim, w Słupsku. Drugą grupą, która ten wrześniowy weekend spędzała na Pomorzu był Konwent Pomorski, który zorganizował w naszym mieście przy wsparciu naszej Parafii swoją roczną konferencję. Około 30 osobowa grupa z Polski i z Niemiec wędrowała po świętych górach Pomorza i wysłuchiwała wykładów z historii regionu. Obrady, dzięki uprzejmości Dyrekcji Muzeum Pomorza Środkowego, odbywały się w Sali konferencyjnej w Białym Spichlerzu.

Trzecią grupą była młodzież, która w ramach polsko-niemieckiego spotkania miała okazję przebywać

w Słowińskim Parku Narodowym. Grupa 30 osób ze Słupska (konfirmanci i młodzież) oraz z

Güstrow pod opieką duszpasterzy ks. W. Froehlich i ks. M. Gienke wędrowała przez „pustynię”, spędzała wspólnie czas i razem się dobrze bawiła.

Wszystkie trzy grupy spotkały się na niedzielnym nabożeństwie poprowadzonym przez miejscowego

proboszcza—ks. W. Froehlich, ks. Bernharda Riedla - przewodniczącego Pommernkonventu oraz ks. dra Christopha Ehrichta, który wygłosił kazanie. Podczas nabożeństwa młodzież zaśpiewała 2 pieśni po polsku, niemiecku i angielsku, a przedstawiciele wszystkich grup w kilku zdaniach opowiedzieli o wydarzeniach, w których brali udział. Młodzież z Niemiec w drodze powrotnej, oraz kilka osób z Polski uda-

ło się jeszcze do państwa von Gilsa do Sycewic w celu zwiedzenia ich gospodarstwa. Wszyscy zostali poczęstowani hot-dogami i napojeni lemoniadą. Pobyt grupy młodzieży był finansowany przez Greifenstiftung (Fundacja Gryfa).

10-lecie Klubu KAWON

W ostatnim dniu września w pomieszczeniach Słupskiego Centrum Diakonii i Dialogu odbyła się

uroczystość 10-lecia Klubu Aktywizacji i Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, który od 8 lat współprowadzony jest przez naszą Parafię. Uroczystości poprzedzone były wielogodzinnymi pracami porządkowymi w Centrum. Święto Kawonu zgromadziło liczne grono życzliwych osób oraz przyjaciół. Gościli u nas przedstawiciele ośrodków, z którymi współpracowaliśmy w projektach DPS 1 w Łęborku, ŚDS w Słupsku, Dzienny Dom Pomocy w Słupsku, Towa-

rzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna jak również władze Miasta z Panią Krystyną Danilecką-Wojewódką na czele. MOPR reprezentowała Pani Katarzyna Filipiak. Uroczystości miały bardzo familiarny charakter. Było miejsce na wspomnienia pomysłodawczyni i założycielki klubu Beaty Kątnik oraz pierwszej prowadzącej klub Barbary Stefanowicz. Czas spotkania wypełniony był rozmowami, pysznym posiłkiem oraz muzyką w wykonaniu Kapeli ze Wsi Damnica z Grzegorzem Gurłaczem - przyjacielem Kawonu. W części popo-

łudniowej w Kościele Świętego Krzyża miał miejsce ekskluzywny koncert organowy Zbigniewa Ga-

cha z towarzyszeniem oboistki Magdaleny Maniewskiej. Spotkanie zostało dofinansowane w ramach projektu 10 lat minęło ze środków PFRON będących w dyspozycji Marszałka Województwa Pomorskiego.

Krystyna Danilecka-Wojewódzka Prezydentka Miasta Słupska w imieniu własnym oraz wszystkich mieszkanek i mieszkańców Słupska składa serdeczne gratulacje z okazji Jubileuszu 10-lecia Klubu KAWON Wojciechowi Froehlichowi Proboszczowi Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Słupsku, a także wszystkim osobom zaangażowanym od lat w działalność Klubu.

To dzięki Waszej profesjonalnej i rzetelnej pracy z uczestnikami Klubu

bu KAWON w ciągu tych 10 lat zrealizowanych zostało wiele projektów dla osób ze szczególnymi potrzebami, które miały ogromne znaczenie dla mieszkańców naszego Miasta.

Dzięki ogromnej wiedzy, znajomości potrzeb i oczekiwań osób wymagających wsparcia i pomocy, mieszkańcy Słupska zyskali miejsce umożliwiające korzystanie z bardzo atrakcyjnej oferty dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami oraz seniorkom i seniorom.

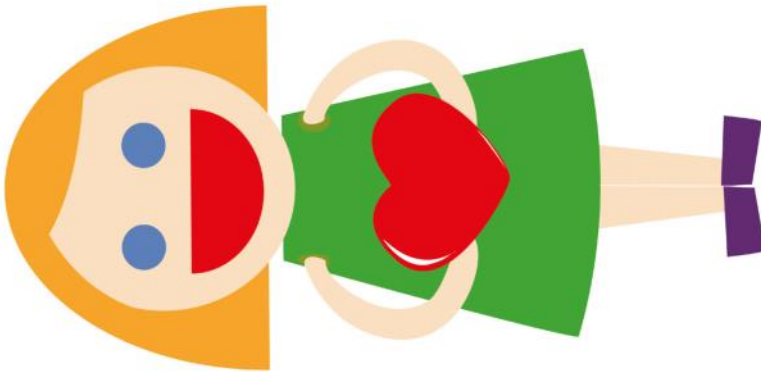
Skuteczność w działaniu, zaangażowanie zarówno osób prowadzących Klub jak i uczestników oraz dorobek KAWON-u spowodował, iż Klub stał się ważnym punktem na mapie Słupska.

Wszystkim Uczestnikom Klubu KAWON życzymy dużo radości i wytrwałości, aby każdy kolejny dzień dostarczał wiele sukcesów i powodów do zadowolenia.

Od początku trwania akcji prezenty z Polski trafiły do ponad 96 000 dzieci. Dziękujemy!

Prezent pod Choinkę

**DOŁĄCZ DO OGÓLNOPOLSKIEJ AKCJI CHARYTATYWNEJ
ZATROSZCZ SIĘ O INNYCH I ZRÓB PREZENT DLA DZIECI
Z UKRAINY, BIAŁORUSI, RUMUNII I BUŁGARII
POMÓŻ NAM SPAKOWAĆ MIŁOŚĆ**

POPRAZ AKCJĘ MOŻEMY RAZEM:

- NIEŚĆ POMOC TYM, KTÓRZY JEJ POTRZEBUJĄ
- POKAZAĆ, ŻE MAJĄC NIEWIELE, TEŻ MOŻNA SIĘ DZIELIĆ
- UCZYĆ EMPATII I WRAŻLIWOŚCI
- DAĆ SPOSOBNOSĆ DO CHARYTATYWNEJ AKTYWNOŚCI

**Więcej szczęścia jest
w dawaniu niż w braniu.**
Dzieje Apostolskie 20,35

JOANNICI
Z MIŁOŚCI DO ŻYCIA

www.prezent.cme.org.pl

Organizator: Centrum Mięsi i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP
Współorganizatorzy: Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP
i Stowarzyszenie Joannici Dzielno Pomocą Oddział Lublin

Izrael

21-28 stycznia 2023

6 pełnych dni w Ziemi Świętej

- w programie wycieczki m. in.: Hebron, Betlejem, Jerycho, Masada, Morze Martwe, Galilea, Tyberiada, Kafarnaum, Jerozolima i inne.
- bardzo kompetentny przewodnik
- przelot i transfer na lotnisko
- dwa posiłki
- zakwaterowanie
- ubezpieczenie
- bilety

Zapisy **605 556 749**
do dnia 31 sierpnia
program szczegółowy
www.slupsk.luteranie.pl

Cena
zależnie od liczby uczestników:
\$1190-\$1270

Humor z befką

Pewien nowicjusz w klasztorze ma po raz pierwszy wygłosić kazanie. Z ambony zwraca się do swoich braci z pytaniem:

- Wiecie co mam wam powiedzieć?

- Nie! - odpowiadają mnisi.

- To ja też nie wiem. - po czym schodzi z ambony.

Jego przeor nie jest z tego zadowolony. Współbracia domyślają się co się może stać i postanawiają brata wesprzeć przy najbliższej okazji. Gdy młodzieniec po raz kolejny staje na ambonie i pyta „Wiecie co mam wam powiedzieć?” wszyscy zgodnie wołają:

-Tak!

- No dobrze, to nie muszę wam nic mówić; i schodzi z ambony.

Przeor znów jest niezadowolony i oczekuje od młodego adepta sztuki kaznodziejskiej ponownego wystąpienia.

Przy trzecim podejściu współbracia znów się umawiają i gdy nowicjusz pyta „Wiecie co mam wam powiedzieć?” zwracając się do siedzących po prawej stronie kościoła, ci odpowiadają „Nie!” Wówczas młody mnich zwraca się do siedzących po lewej stronie w pytaniem: „Wiecie co mam wam powiedzieć? Ci z kolei odpowiadają „Tak!”

- To powiedzcie to tym, którzy tego nie wiedzą! Amen.

Praktykant w biurze stoi z grubą teczką i przygląda się bezradnie niszczarce do dokumentów. W pewnym momencie podchodzi ktoś z pracowników. Praktykant pyta:

- Jak to coś działa?

Starszy kolega mówi:

- To bardzo proste. Bierze teczkę z dokumentami i wkłada do niszczarki.

-Dziękuję! Mówi z rozbrajającym uśmiechem praktykant.

- A gdzie wychodzą kopie?

opracował ks. W. Froehlich

WYDARZENIA			
DATA	GODZ.	WYDARZENIE	MIEJSCE
20.10	17.30	Nabożeństwo Ekumeniczne LTKCh	Lębork kaplica
26.10	11.00	Spotkanie Grupy Roboczej PL-DE	Benz
31.10	17.00	Nabożeństwo reformacyjne Wprowadzenie Rady Parafialnej	kościół
31.10	18.15	Spotkanie w Herbaciarni	Spichlerz
04.11	17.30	II Koncert Młodych Bel Canto	kościół

Od lipca 2021 roku trwają prace remontowo-budowlane w budynku Słupskiego Centrum Diakonii i Dialogu. Została zainstalowana winda osobowa, zamontowane oświetlenie i uporządkowany i wybrukowany został podjazd do windy. Niebawem planowane jest oddanie budynku i zakończenie I etapu inwestycji. Będzie potrzeba rąk do pomocy, aby po zakończeniu remontu wszystko uporządkować i umeblować.

Finansowego wsparcia inwestycji udzielają parafii m.in. Brot für die Welt, Evangelisch Lutherische Kirche in Bayern, Parafia Bakersfield z USA, Kościół Północnych Niemiec, Bratnia Pomoc Gustawa Adolfa, Diakonia Mecklemburg Vorpommern, Zentrum für Mission und Ökumene, Pommernkonvent, PEFRON i inne.

Ofiary celowe na rozbudowę Centrum można przekazywać na specjalne konto projektu:

41 1600 1462 1816 8368 6000 0004

Kolejne etapy projektu polegać będą na remone dachu, elewacji, schodów wejściowych, wykonaniu ogrodzenia i zagospodarowaniu ogrodu. Za każdy dar i wsparcie dziękujemy!

SERDECZNIE DZIĘKUJEMY ZA WSZELKIE DAROWIZNY ZŁOŻONE NA RZECZ PARAFII! ZACHĘCAMY DO REGULARNEGO OPŁACANIA SKŁADKI KOŚCIELNEJ

Składkę można opłacać w kancelarii parafialnej lub przelewać na konto parafialne z dopiskiem darowizna - składka kościelna rok imię i nazwisko (pozwoli to na odliczenie wpłaconej kwoty od podatku):

25160014621816836860000001

Dla innych darowizn obowiązują te same konta. Poniżej przedstawiamy wyciąg z regulaminu parafialnego dotyczący zasad opłacania składek kościelnych. Jednocześnie przypominamy, że pełnoprawny udział np. w wyborach do rady parafialnej lub jakichkolwiek głosowaniach podczas zgromadzeń parafialnych mają osoby, które znajdują się na liście parafialnej, czyli są członkami parafii pod względem formalnym, na co składa się również opłacenie składki kościelnej. Zachęcamy państwa do cyklicznych wpłat, które można realizować np. przez stałe, miesięczne zlecenia bankowe, rozkładając roczną należność na 12 mniejszych kwot (np. w przypadku, gdy miesięczne wynagrodzenie wynosi 2400 netto, to roczna składka kościelna wynosi 288 zł. Kwotę dzielimy przez 12, co daje nam miesięcznie 24 zł. W swoim banku dokonujemy zlecenia miesięcznej dyspozycji kwoty w wysokości 24 zł na konto bankowe parafii).

SKŁADKA KOŚCIELNA - Regulamin Parafialny Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej

ZASADY OGÓLNE

§ 7

1. Każdy członek Parafii, który został konfirmowany i ukończył 18 lat, zobowiązany jest do płacenia składek parafialnych. Składki te powinny wynosić **co najmniej 1%** jego dochodu.

2. W uzasadnionych przypadkach Rada Parafialna może zwolnić od tego obowiązku pojedynczych parafian bądź też określone grupy społeczne np. uczniów, studentów, bezrobotnych, czy też rodziny przeżywające okresowe trudności finansowe. W uchwale dotyczącej zwolnienia powinien być określony czas trwania tego zwolnienia.

PLAN NABOŻEŃSTW NA PAŹDZIERNIK /LISTOPAD 2022

DZIEŃ	SŁUPSK	SŁUPSK	LĘBORK	GARDNA
	D	PL		
02.10 Dziękczynne Święto Żniw	9.30	10.30		12.30
09.10 16. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
16.10 17. po Trójcy Św.		10.30		
23.10 18. po Trójcy Św.		10.30	8.30	
30.10 19. po Trójcy Św.	Uwaga! Zmiana czasu!	10.30		
31.10 Pamiętka Reformacji		17.00		
06.11 3. przed końcem roku kościel.	9.30	10.30		12.30
12.11 Przedostatnia roku kościelnego		10.30	8.30	
20.11 Niedziela Wieczności		10.30		
27.11 1. Adwent		10.30	8.30	

Zapraszamy do uczestniczenia w ewangelickich nabożeństwach transmitowanych w TVP KULTURA w następujących terminach:

9 października 2022, godz. 8.00 - kościół Wang w Karpaczu

13 listopada 2022, godz. 8.00 - kościół w Golasowicach

27 listopada 2022, godz. 8.00 - kaplica Jezusa Dobrego Pasterza w Koszalinie

11 grudnia 2022, godz. 8.00 - kościół Łaski Bożej w Poznaniu

25 grudnia 2022, godz. 8.00 - kaplica Wniebowstąpienia Pańskiego w Żyrardowie